

## ORIZONTURI ȘI PERSPECTIVE TEMATICE ÎN MUZEELE DE ISTORIE DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

**Prof. IULIAN ANTONESCU,**  
director-adjunct al Direcției așezămintelor  
culturale din C.C.E.S.

**A**m să încerc să-mi chivernisesc timpul în așa fel, încît în zece minute să spun tot ceea ce un muzeograf conștient are de spus unor alți muzeografi setoși să valorifice inteligent, activ, combativ și convingător tezaurul nostru național, tezaurul de argumente de care dispunem.

Aș dori, în primul rînd, să fac o precizare. Noi, cei care lucrăm în frontul culturii, am simțit din plin în documentele congresului partidului nostru un cuvînt de mobilizare special pentru muzeografi. Previn numai asupra a două dintre tezele majore care au fost prezentate în preambulul istoric — ni se reamintește cu curaj în legătură cu factorul conștiință istorică că am avut o istorie dramatică, că am avut o istorie specială și că am făcut față cu strălucire ca un elev genial, inteligent, persistent și calm marilor solicitări venite de la cel mai exigent dintre profesori : multimilenara noastră existență.

În al doilea rînd, ni s-a dat dispoziție, am fost implicați, cu alte cuvinte, să tîlmăcim tematic specificul și rosturile acestei istorii. De aceea, un orizont tematic este, în ultimă instanță, un front, un orizont tematic este o demonstrație unitară națională, la care contribuie fiecare muzeu în parte și fiecare expoziție în parte pentru a se realiza viziunea unitară a istoriei neamului nostru.

În al treilea rînd, este foarte important că, la nivelul specificului nostru istoric, ne reamintim de țărănime și nu aș limita această discuție, nu-mi permit s-o limitez, doar la țăranul antrenat din plin în lupta de clasă, asta am făcut-o mereu, cel puțin din circumstanță, în expozițiile noastre de bază, ci la țăranul ctitor de țară, la țăranul care săvîrșește miracolul pe care-l intuia antevorbitorul, colegul Radu Florescu, acela al transmiterii patrimoniului, fiindcă, în ultimă instanță, succesiunea de sinteze care realizează impresiionantul nostru proces de continuitate milenară ce duce de la neolitic la indo-europeni, de la daci la daco-romani și de la daco-romani la romanitatea noastră se petrece datorită MĂRIEI sale ȚĂRANUL din impostaza sa neolitică pînă în ziua de astăzi, cînd se integrează într-un nou front de concepție și acțiune.

Vedeți, așadar, istoria începe să fie interesantă, iar muzeograful, umilă furnicuță de multe ori lăsată la rubrica tăcerii de către cercetător, devine un ingenios regizor.

Așadar, cred o dată mai mult că orizontul nostru tematic devine un orizont angajat, un orizont care va trebui să prezinte convingător, folosind inteligent argumentul patrimonial, această pasionantă epopee a supraviețuirii noastre, a afirmării noastre, a capacității noastre de a găsi de la o epocă la alta posibilități organizatorice proprii, care ne-au ajutat să nu fim măturați, indiferent dacă ne-am refugiat la munte, pădure, la șes sau dacă am stat și la munte și la șes „în calea tuturor răutăților”.

Aș adăuga mai departe, dincolo de orizontul strict istoric, că angajarea noastră tematică, orizontul tematic care se deschide activității noastre este, în ultimă instanță, polarizat, apelînd și la alte discipline.

Dacă vrem să recunoaștem continuitatea noastră și s-o demonstrăm, n-o putem face numai istoric. A venit vremea să folosim cu foarte multă competență argumentul etnografic, să-l introducem în circuitul expozițiilor noastre și să recunoaștem că actul creator popular contemporan poartă mesaje multimilenare, care trebuie să fie valorificate, să fie descifrate.

Dar ceea ce trebuie să spun ca muzeograf este încă un lucru. Se pare că orizontul nostru tematic este un orizont de sincerități, fiindcă va trebui să explicăm oamenilor de ce nu avem catedrale de talia Nôtre-Dame-ului și de ce a trebuit să sîngerăm la Dunăre, apărînd renașterea italiană și creațiile Angliei elisabetane, mîncînd mămăligă de mei și adăpostindu-ne în bordeie, împotriva tuturor năvălitorilor care au trecut pe aici.

Am impresia însă că a venit momentul să gîndim noi, muzeografii, la două fronturi tematice, care din punct de vedere metodologic se sprijină reciproc. Există un front tematic mai conservator, mai greu de modificat, cu funcție de artilerie grea, bine amplasat, bine servit pe țară, cel al expoziției de bază și există un front tematic care se cere anvizajat cu ochi mai noi, mai vioi, căruia îi putem imprima ritmicitatea și nervul dictat de marile schimbări și de marile probleme contemporane — e vorba de expozițiile temporare. La nivelul expozițiilor temporare privite serios, expoziții îndrăznețe, de sinteză, care să aducă argumentul arheologic alături de cel istoric ori etnografic, să paginăm cele mai importante momente din istoria patriei noastre.

Mă gîndeam, de exemplu, cît de interesantă ar fi o expoziție care să reprezinte civilizația lutului la noi și care, plecînd din neolitic, să meargă pînă la olarul actual, folosind și texte de referință pentru a ne explica nouă și altora că am dialogat, rînd pe rînd, cu experiențe egeice, mesopotamiene, anatoliene și mediteraneene, rămîinînd însă noi înșine, tocmai prin acel miracol al satului și al țăranului, despre care se pome-nește în documentele noastre.

Vedeți dumneavoastră, noi avem un patrimoniu cu un specific anume. Noi n-am fost lăsați de nimeni să ridicăm piramide și nici n-am avut intenția să facem acest lucru. Geniul nostru creator a șerpuit pe alte făgașe.

Nu avem tezaurele lui Tutankamon, dar avem miracolul plasticii neolitice, avem geniul lemnului, avem verva plasticii noastre proprii, avem un miracol Brîncuși, care se trage din izvoare dacice și așa mai departe.

Va trebui în orizontul nostru tematic să sesizăm și interferențele permanente între cultura noastră populară și creația cultă, permanenta receptivitate a noastră la apelul intern și extern, care ne-au permis să ne generăm elemente de civilizație și cultură proprie, valorificând tezaurul nostru popular.

Iată, așadar, câteva cuvinte spuse cu mult respect pentru dumneavoastră, concretizând elemente de deschidere tematică, care, după părerea mea, devin obligatorii pentru noi, muzeografil, și, aș spune, o invitație la colaborare între diferite muzee.

Poate că mai avem încă o obligație, aceea de a încerca în cadrul politicii noastre de valorificare tematică a patrimoniului să acordăm o mai mare atenție actului creator contemporan. Să nu ne trezim la un moment dat în paradoxala situație de a prezenta mai bine epoci care s-au petrecut acum două mii de ani în urmă și de a lăsa pentru anii în care ne-am investit singele și viața noastră amintirea unei arhive de mucava, fotocopii și reproduceri. Indiscutabil, se cere să aducem permanent muzeele noastre la zi în măsura în care muzeul a ajuns un for major de dezbateră a unor probleme în care este implicat, în ultimă instanță, și dreptul nostru la existență.

În fine, aș adăuga un lucru care va fi înțeles nu numai de muzeografil, cu tot respectul meu față de marile valori ale științei românești care se află aici. Poate că vom înțelege cel puțin noi, dacă nu vor înțelege alții, că așa cum marea operă științifică a chirurgiei este operația în sine și nu tratatul care-l lasă în legătură cu transplantul nu știu căror organe, marea operă în care muzeograful își pune amprenta personalității sale profesionale și dreptul său de autor este expoziția datorată gândirii sale tematice, capacității sale de a exprima — și numai dumneavoastră, muzeografil, știți cit de greu se poate face acest lucru — marile adevăruri, lăsând exponatele să vorbească.

Nu știu de ce acum, când mă apropii de sfârșitul cuvîntului meu, mă gîndesc în special la marea sarcină a noastră, a celor care lucrăm în sectorul de istorie veche, care avem încă atîtea lucruri de demonstrat și, o dată mai mult, îmi apare extrem de prezentă printre noi, în pofida instituției morții pe care o sfidează, personalitatea profesorului Ion Nestor, care a crescut atîtea generații și pe care noi, arheologii și muzeografil, îl simțim aproape în pasionantul proces de demonstrare a contînuității noastre, și vă rog să nu uitați și să plecați cu acest ultim adevăr rostit din inimă, contînuitatea exprimînd un proces unitar de dezvoltare și implicînd fiecare brazdă de pămînt românesc.